Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

3-йил чиқиши
30 июль 1968 й.
СЕШАНБА
№ 176(636).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ФОТООБЪЕКТИВДА ЖОНАЖОН РЕСПУБЛИКАМИЗ

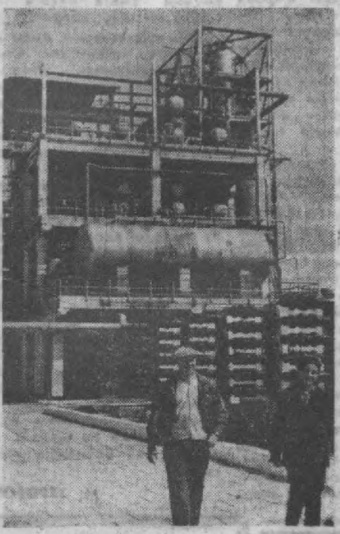

ФАРҒОНА ОБЛАСТИ. Фарғона нефтни қайта ишлаш заводининг коллективи халқ хўжалигида кенг қўлланадиган ИС—12 саноат мойини ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Бу корхона томонидан ўзлаштирилган ўн олтинчи маҳсулотдир.

СУРАТДА: парафин установкаси.

Г. Бойно фотоси.
(ЎзТАГ).

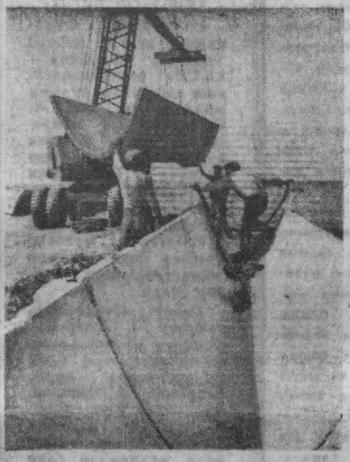

СИРДАРЁ ОБЛАСТЬ. «Янгиерводстрой» трестига қарашли 18-механизациялашган кўчма колонна Мирзачўлда икки ярим минг километрга яқин лоток ётқизди. Хўжаликлар муттасил равишда сув билан таъминланмоқда.

СУРАТДА: Янги ерларда лоток установкалари.

А. Горонрик фотоси.
(ЎзТАГ).

ИЛҒОРЛИКНИ ҚЎЛДАН БЕРМАЙ...

«Узбекхлопкомаш» заводининг коллективи 2-цех ишчиси Людмила Красильёрованинг номини ҳурмат билан тилга олади. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки у шу цехда 12 йилдан бери фидокорона меҳнат қилиб келяпти. Завод маъмурияти яқинда Людмила Красильёрованинг ҳалол меҳнатини юксак қадрлаб, уни фахрий ёрлиқ билан мукофотлади.

— Коллективимизда Людмила сингари жонкуяр, зиммасидаги вазифани тез ва сифатли бажарадиган кишилар сони ортиб боряпти, — дейди цех бошлиғи Тўлқин Раҳимов,— шу кунларда цехимиздаги А. Саидов, Б. Ботиров, А. Габитов, Л. Писмунчук каби ишчилар ҳам нормаларини мунтазам ортиғи билан бажармоқдалар. Мана шуларнинг ғайрат-шижоати туфайли цехимизда ҳар ойда ОХП-3, КРД-1, ХДВ-2М, 2Х-3М маркали пахта тозалаш машиналаридан белгиланганидан анча кўп ишлаб чиқарилмоқда. Коллектив самарали меҳнат эвазига яқинда корхона кўчма Қизил байроғини қўлга киритди.

БУГУН—ЛЕНИН РАЙОН КОМСОМОЛ ТАШКИЛОТЛАРИДА

ВЛКСМ 50 йиллиги олдидан

Шонли юбилейга

Райондаги бир қанча муассаса ва корхоналардаги комсомол ташкилотлари ВЛКСМнинг 50 йиллигига ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига қизғин тайёргарлик кўряптилар. Шу шонли саналар шарафига социалистик мусобақа давом этяпти.

Район комсомол комитети бошланғич комсомол ташкилотларига ва комсомол активларига яқиндан ёрдам бермоқда. Активлар учун ҳар ойда 1-2 марта дам олиш кечалари ўтказилади. Энг яхши комсомол ходимлари сентябрь ойида бўладиган тантанали Пленумда ВЛКСМ Марказий Комитетининг, шаҳар ва район комсомол комитетларининг Фахрий ёрлиқлари билан тақдирланадилар.

◆

Яхши ташаббус

В. И. Ленин номидаги электрон-техника заводи коллективи доҳий туғилган куннинг 100 йиллиги ва ВЛКСМнинг 50 йиллигига муносиб совғалар тайёрлаяпти. «Ўз касбининг устаси» деган ном учун улар бошлаган кураш ҳозир бутун Ўзбекистонга ёйилди. Бу мусобақада ишлаб чиқараётган маҳсулоти ва соҳаси жиҳатидан ўхшаш корхоналар иштирок этади. Мусобақа маҳсулот сифатини янада яхшилаш, меҳнат унумдорлигини оширишга ёрдам беради.

Ватанимиз пойтахтидаги корхоналар ҳам бу ташаббус билан қизиқиб қолдилар. Яқинда заводнинг энг яхши ишчиларидан 2 киши Москвага, мусобақа шартларини ишлаб чиқишга жўнаб кетади.

Сентябрь ойида металл ишловчилар — токарлар, фрезерчилар, слесарлар ўртасида шундай мусобақа уюштириш кўзда тутилмоқда.

Завод комсомол комитети энг яхши комсомол группаси учун конкурс эълон қилди. Бу конкурсда биринчи ўринни олган ғолиб группа Самарқандга экскурсияга боради.

◆

Моҳир қўллар

Электрон-техника заводида «Моҳир қўллар» кўргазмаси ташкил қилиняпти. Кўргазмага завод ишчи ва хизматчилари яратган ёдгорлик буюмлари, ҳаракатланувчи моделлар, схема ва лойиҳалар қўйилади. Энг яхши ишлар сентябрь ойида бўладиган якунда баҳоланади, авторлар қимматбаҳо буюмлар билан мукофотланади.

Завод комсомол ташкилотида фахрий китоб бўлиб, унга ишлаб чиқаришда юксак натижаларга эришган комсомол аъзоларининг фамилиялари ёзилади.

◆

Коммунистик турмуш учун

Район корхоналари ва муассасаларидаги комсомол ташкилотлари комсомолларнинг корхонадаги ишлари билан қизиқиб қолмасдан, улар яшаётган ётоқхоналарда ҳам тарбиявий ишларни олиб бормоқда.

Каноп фабрикаси ва электрон-техника заводи комсомоллари ётоқхоналарнинг тозалигига, унда истиқомат қилувчиларнинг интизомига алоҳида эътибор беряпти. Ҳозир ётоқхоналарда «Энг тоза хона учун», «Коммунистик турмуш учун» шиори остида мусобақалар уюштирилган. Комсомол прожекторлари ҳафтада бир марта мусобақа натижаларини текшириб туради.

Бундан ташқари, ётоқхоналарда бадиий ҳаваскорлик концерти, қизиқарли мунозара кечалари ўтказиляпти. Электрон-техника заводи ётоқхонасида ўтказилган «Сен ва замон» темасидаги мунозара ва бошқа бир қанча лекция, суҳбатлар тингловчиларга манзур бўлди.

◆

Илғорлар аҳди

Каноп фабрикасининг илғор ишчилари йиллик планни комсомолнинг 50 йиллик тўйигача бажариш мажбуриятини олдилар. Дастлабки натижалар чакки эмас. Тўқувчилардан Каримова ва Козловалар ойлик планни 120-125 процент қилиб адо этмоқдалар. Кўпгина ишчилар «Коммунистик меҳнат зарбдори» номини олишга муваффақ бўлишди. Фабрика комсомол комитети энг яхши комсомол ташкилотларига «Комсомолнинг 50 йиллиги» Фахрий унвонини беришга қарор қилди.

Ажойиб анъана

Каноп фабрикаси комсомол комитети Совет ҳокимиятининг 50 йиллиги муносабати билан илғор ишчиларнинг ота-оналарига хат ёзган, бу ташаббус ҳаммани қувонтирган эди.

Комсомолнинг эллик йиллик тўйи арафасида ҳам шу анъанани давом эттириш кўзда тутилмоқда.

◆

Кечки мактаб

Корхоналар йилдан-йилга техникалашиб, автоматлашиб боряпти. Бу нарса ишчиларнинг ҳам ҳар томонлама илмли бўлишини талаб қилади. Буни яхши тушунган каноп фабрикаси маъмурияти ўтган йили фабрика қошида кечки сменали мактаб ташкил қилинишига эришган эди. Эндиликда мактабни кўпгина ёшлар битириб чиқди. Баъзи ишчилар эса техникум ва институтларда ўқишяпти.

МАГАДАН. Ленин кўчаси: С. Преображенский фотоси: ТАСС фотохроникаси

● БИЗНИНГ АХБОРОТ

ХУШХАБАРЛАР

Янги бино

◆ Шаҳримизнинг Педагогика кўчасида яна бир замонавий бино қад кўтарди. Бу бинога Фрунзе район партия комитети ва район комсомол комитети кўчиб ўтди.

«Янгилик»

◆ Шота Руставели кўчасида янги қаҳвахона ишга тушди. «Янгилик» номи билан аталувчи бу қаҳвахона хизматидан хўрандалар мамнун бўлишаётир.

Ф. ШАМАЕВ,
ТошДУ студенти

Меҳнат семестри

◆ Ўқув йилини муваффақиятли тугаллаган республика рус тили ва адабиёти педагогика институтининг студентлари шаҳримиз қурилишларида ишлаш истагини билдирдилар. Айни кунларда қалби олов бу ёшлар «Главташкентстрой»га қарашли кўпгина қурилиш объектларида меҳнат қилмоқдалар.

Б. ХУРРАМОВ,
студент.

Голландия гуллари

◆ Академик Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-текшириш институтида ҳар хил гул навлари етиштириляпти. Яқинда институтга Голландиядан 120 минг туп гул кўчатлари келтирилиб, парникларга ўтқазилди. Институт ана шундай гуллардан яна 30 мингини сотиб олишни мўлжалламоқда.

К. МАМАЖОНОВ,
ўқувчи.

Тошкент трикотаж фирмасининг ёш ишчилари комсомолнинг 50 йиллигини муваффақиятли кутиб олиш учун муносиб совға тайёрлашмоқда. Бу йил ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар ассортименти ўтган йилдагига нисбатан 45,2 процентга ортади.

Суратда: корхонанинг ёш тўқувчиси М. Мусаева. У смена топшириқларини ортиғи билан адо этиб, сифатли маҳсулот ишлаб чиқармоқда.

Н. Ключнев фотоси. (ЎзТАГ).

20 ТА ЯНГИ МОДЕЛ

1-пойафзал фабрикаси коллективи ярим йилликни муваффақият билан якунлади. Олти ой мобайнида пландан ташқари 36 минг сўмлик пойафзал ишлаб чиқарилди ва 230 минг жуфт пойафзал реализация қилинди.

Пойафзалчилар корхонада ишлаб чиқарилаётган маҳсулот хилини ва ассортиментини кўпайтириш бўйича ҳам кўпгина ишлар қилмоқдалар. Шу пайтгача фабрикада эркаклар ва аёллар туфлилари, сандалларининг 20 та янги модели ўзлаштирилди. Фабрикадаги фрезерчи С. Раҳимов, бичиқчи А. Соколова, чарм кесувчи Л. Шварц, Г. Иброҳимов сингари илғорлар коллектив қўлга киритаётган ютуқларни мустаҳкамлаш йўлида ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Иссиқкўлга дам олгани

Тўқимачилик комбинати маъмурияти ишчи ва хизматчиларнинг мароқли дам олиши, меҳнат отпускаларини кўнгилли ўтказишлари ҳақида тинмай ғамхўрлик қилиб келяпти.

Бу йил ҳам тўқимачиларнинг меҳнат отпускалари мазмунли ўтиши учун муҳим ишлар қилинди. Бир неча киши чет эл саёҳатида бўлди, юзлаб дам олувчилар республикамизнинг энг баҳаво, сўлим жойларидаги дам олиш уйларида ҳордиқ чиқарди.

— Иссиқкўлда маза қилиб дам олдик, у табиатининг гўзаллиги, ҳордиқ чиқариш учун мавжуд бўлган барча қулайликлари билан Сочидан қолишмас экан, —дейди хизматчи Н. Г. Каипова.

Комбинат касаба союз комитети ёз мавсумида Иссиқкўлда тўқимачиларнинг 4 сменада дам олишини планлаштирган. У ерда мириқиб дам олиб, комбинатга қайтган ишчилар янги куч билан меҳнат қилмоқдалар. Ўтган куни эса 60 кишидан иборат 2-смена жўнаб кетди. Улар орасида комбинат фидокорларидан-пиликловчи А. Толипова, ремонтчи М. С. Панкин электромонтер К. Назаров, йигирувчи М. М. Сидорюкова, зарядчи А. Ортиқовалар бор.

СУРАТДА: «Ташсельмаш» заводи бош йиғув цехининг илғор йиғувчи слесари—смена мастери Валентин Карев. У корхонада 18 йилдан буён узлуксиз меҳнат қилмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

МЕВА—ШАҲАРГА

«Қибрай» совхозининг боғ-роғларида авжи пишиқчилик. Олма, шафтоли, олхўри каби ширин-шакар мевалар тезкорлик билан йиғиштириб олиниб, шаҳарликларга жўнатилмоқда.

Шу кунларда токзорларда ҳам иш қизғин. Чиллаки ва эртаги узумлар пешмапеш узилиб, давлатга топширилмоқда. Совхознинг Қодир Одилов, Рустам Мирзахўжаев, Олим Йўлдошев, Маҳаматжон Тўлаев бошлиқ бригада соҳибкорлари аҳоли дастурхонига кундан-кунга кўплаб узум тайёрлаб, жўнатмоқдалар. Ҳозиргача бир неча юз килограммдан ортиқ узум шаҳарликларга жўнатилди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИ БИЛАН ЧКП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ЎРТАСИДА УЧРАШУВ

Шу йил 29 июлда Тисса дарёси бўйидаги Чиерна шаҳрида КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси билан Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети президиуми ўртасида учрашув бошланди.

Учрашувда КПСС томонидан — КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест; КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидатлар П. Н. Демичев, П. М. Машеров; КПСС Марказий Комитетининг секретарлари К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев қатнашмоқдалар.

Чехословакия Коммунистик партияси томонидан — Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Дубчек; Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети президиумининг аъзолари Ф. Барбирек, В. Биляк, О. Черник, Д. Кольдер, Ф. Кригель, Я. Пиллер, Э. Риго, И. Смрковский, И. Шпачек, О. Швестка; Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети президиуми аъзолигига кандидатлар А. Капек, И. Ленарт, Б. Шимон, Марказий контроль-ревизия комиссиясининг раиси М. Якеш қатнашмоқдалар.

Учрашувда Чехословакия томонидан Чехословакия Социалистик Республикасининг президенти Л. Свобода иштирок қилмоқда.

ТАШВИШЛАНТИРАЁТГАН ПОЗИЦИЯ

ВАРШАВА. (ТАСС). «Трибуна люду» газетаси «Ташвишлантираётган позиция» деган сарлавҳа остида редакцион мақола эълон қилди.

Чехословакияда содир бўлган бир қанча ҳодисалар Польша Бирлашган ишчи партиясини ва бошқа социалистик мамлакатларнинг ҳукуматларини астойдил ташвишга солди ва ташвишлантирмоқда. Бу ташвишланиш социализмнинг қудрати ва мустаҳкам позицияси тўғрисида шунингдек социалистик халқлар ҳамдўстлигининг хавфсизлиги тўғрисида жон куйдираётган Болгария, Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Польша ва Совет Иттифоқи раҳбарларининг Чехословакиядаги ўртоқларга Варшавадан биргаликда юборган мактубида ўз ифодасини топди.

Варшавадаги учрашув қатнашчилари, дейилади мақолада, пролетар интернационализм принципларига амал қилиб, ҳамда бутун социалистик ҳамдўстлик манфаатлари ва хавфсизлиги учун зиммаларидаги масъулиятни сезиб, шундай қилдилар.

«Чехословакиядаги социалистик тузумга бўлаётган таҳдид Чехословакиянинг фақат ўзига хос ички иш эмас, бу беш партия мактубида кўрсатиб ўтилган марказий проблемадир, контрреволюцион кучларнинг бу мамлакатни социалистик йўлдан тойдириб, уни социалистик ҳамдўстликдан ажратиб олиш хавфини туғдиришларига мактуб авторлари индамай қараб тура олмайдилар».

Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Президиуми партия раҳбарлиги шу нуқтаи назарни тушунади ва унга қўшилади, дейилади. Аммо қилинаётган амалий ишлар бу сўзларни таъкидлаётгани йўқ. Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Президиуми, деб давом қилади газета контрреволюция хавфи кучайиб бораётганлиги сабабли беш партия мактубида кўрсатиб ўтилган кўпгина конкрет проблемалар ҳақида ўз фикрини айтмасдан, балки фақат умумий декларациялар билан чекланиб қўя қолган. У кейинги вақтларда Чехословакия партиянинг раҳбарлик ролига ва унинг партия кадрларига тобора кескинлик билан қилинаётган ҳужумлар макони бўлиб қолганлигига, сиёсий кучларнинг бемалол ўйин қилишларини қайтадан тиклаш концепцияси Чехословакияда кенг пропаганда қилинаётганлигига, партиянинг кўпгина арбоблари, шу жумладан ҳатто, хатоларни ва камчиликларни тузатишга ёрдам берган аъзоларни ҳам «консерватор, деб уларга тамға босилаётганлигига, матбуот, радио ва телевидение органлари антисоциалистик шиорларни пропаганда қилишда етакчилик ролини ўйнаётганликларига баҳо бермади»

Чехословакияда, деб ёзади газета, турли антисоциалистик группалар ва ташкилотлар активлашмоқда. Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Президиуми эса бу факт тўғрисида ҳеч бир сўз айтмасдан ўтаётир.

Сўнгра, газетада бундай дейилади: антисоциалистик кучларнинг тўхтовсиз давом этаётган фаолияти хавф-хатар туғдириши мумкинлигига Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг баёнотида унчалик аҳамият берилмаган. «Шуни уқтириб ўтиш керакки, шу йил май ойидаёқ Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми ҳокимият ва ижтимоий тузумнинг социалистик характерини ҳимоя қилиш асосий иш эканлигини ўзининг резолюциясида эътироз қилган эди. Ҳозир антисоциалистик кучлар фаолияти туғдираётган хавфга эътибор берилмаётганлигини Чехословакия Коммунистик партияси ўзи илгари ифодалаган позицияга нисбатан орқага қўйилган қадам, деб ҳисобламоқ керак».

Илмий текшириш институти ҳаётидан

Хазина

СССР Геология министрлигига қарашли нефть ва газ конлари геологияси ҳамда қидириш институтида катта ишлар қиляняпти.

Институт коллективи Ўзбекистон Геология министрлиги ходимлари билан ҳамкорликда Устюрт чўлларида яширениб ётган бойликларни аста-секин юзага чиқармоқда. Яқинда Жанубий Устюрт ҳавзасида Шахпахта, Шимолий Устюртдаги Борсакелмас шўрлиги яқинида Уйниш газ конлари топилди.

Катта ютуқ

Коллектив тинмай изланиши натижасида чуқур ва ўта чуқур пармакаваклар қазиш технологияси соҳасида катта ютуқларга эришди. Бу ютуқлар туфайли Ғарбий-Жанубий Ўзбекистонда ва Фарғона водийсида нефть ва газ пармакаваклари қазиш ишлари ўзлаштирилди, иш унумдорлиги ортди, уч-тўрт миллион сўм маблағ тежалди.

Иттифоқда биринчи

Институт коллективи Иттифоқда биринчи бўлиб, катта диаметрли қия пармакаваклар қазиш лойиҳасини тузди. Пармакавак қазиш соҳасидаги тадқиқотлар натижасида оғир ва шўр эритмалар ишлаб чиқарилди. Бунинг натижасида кўп вақтлардан буён тўхтаб қолган пармакаваклар ишга солинди.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

ФОЙДАЛИ УЧРАШУВЛАР

Меҳнаткашлар орасида сиёсий ишларни олиб боришда раҳбар ходимларнинг шахсий иштироки Ленин район партия ташкилотининг идеология ва ташкилотчилик соҳасидаги бутун фаолиятида ажралмас қисм бўлиб қолган.

Район партия комитетида бундан уч йил муқаддам тузилган сиёсий докладчилар группасига партия, совет раҳбар ходимлари, заводлар, фабрикалар ва ўқув юртларининг директорлари, соғлиқни сақлаш, савдо коммунал хўжалик корхоналари раҳбарларидан 56 киши киритилди. Бу группа составида икки фан доктори ва олти фан кандидати бор.

Сиёсий докладчилар меҳнаткашлар йиғилишларида турли темаларда доклад билан чиқиб, партиямизнинг ички ва ташқи сиёсатининг муҳим проблемаларини тушунтириш, район, шаҳар меҳнатчилари олдида турган вазифалар ҳақида ахборот бериб, одамларни фаол меҳнатга бошқаришни одат қилиб олганлар.

Райком ходимлари цехларда бўлиб, ишчилар ва мутахассислар билан учрашганларида ишлаб чиқаришнинг у ёки бу участкасидаги ҳақиқий аҳволини янада аниқроқ билиб оладилар, одамларнинг эҳтиёжларидан, истакларидан, етилиб қолган масалалардан воқиф бўладилар. Биргина ўтган йил давомида ана шундай жуда фойдали учрашувлардан 1036 таси бўлиб ўтди. Бу учрашувларда район партия комитетининг секретари Б. Ғ. Халилов, райком секретари Р. Ш. Ҳасанбоев, район ижроия комитетининг раиси М. П. Лебединская, Ўзбекистон ССР гражданавиацияси сиёсий бошқармасининг бошлиғи З. Н. Назруллаев, НИИХТЦ директори Р. У. Усмонов, В. И. Ленин номли завод партия комитетининг секретари О. Н. Карасев, район маданият бўлими мудири М. А. Муҳиддинов, район прокурори Ф. А. Ҳакимов ва бошқалар қатнашдилар.

Уларнинг мамлакатимизда ва чет элларда бўлаётган муҳим воқеалар тафсилотини очиб берувчи суҳбатлари, партия ва ҳукуматимизнинг ҳужжатларини чуқур тушунтирувчи чиқишлари оммада жуда катта қизиқиш туғдирмоқда.

Район маориф бўлимининг мудири А. А. Куприенко сиёсий докладчи сифатида мактаб педагоглар коллективлари ва ота-оналар йиғилишларида тез-тез бўлиб туради.

У ўз докладларида республика партия ва ҳукуматининг ўрта умумий таълим мактаби ишини яхшилаш ҳақидаги қарори қандай бажарилаётганлигини ҳикоя қилиб беради, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш проблемалари тўғрисида районда ўқувчилар соғлигини сақлаш бўйича амалга оширилаётган тадбирлар ҳақида мазмунли гапириб беради.

Район партия комитетининг секретари И. И. Мельникова «Қизил тонг» фирмаси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бирлашган нашриёти, транспорт институти, геология министрлиги коллективларида бўлиб, ўз докладларини КПСС Марказий Комитети апрель Пленуми қарорларини тушунтиришга бағишлади.

Тошкент авиабирлашмасининг командири, сиёсий докладчи Н. В. Ваҳобовнинг суҳбатлари тематикаси кенг ва ҳар томонламадир. У суҳбатни коллективнинг вазифаларига бевосита боғлайди. Унинг меҳнат унумдорлигини ошириш, меҳнатни илмий ташкил этиш, янги иқтисодий ислоҳот тўғрисидаги суҳбатлари оммага шу ҳақда кенг билим бериш билан бирга, илғор тажриба ва усулларни пропаганда ҳам қилади.

Ленин районида сиёсий ахборотни идеология ишини яхшилашнинг муҳим воситаси, унинг таъсирчанлигини ошириш, одамларининг меҳнат ва ижтимоий турмушдаги активлигини ривожлантиришнинг зўр омили, деб биладилар.

Н. ФРАНДЕТТИ.

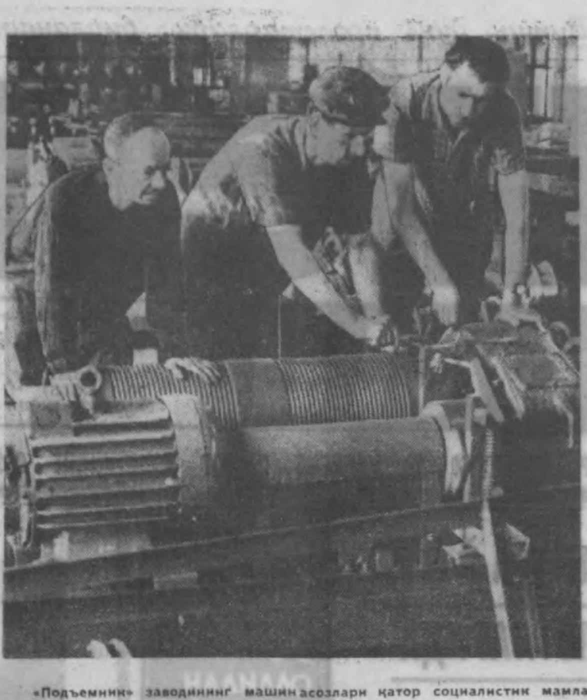

«Подъемник» заводининг машинасозлари қатор социалистик мамлакатлар учун кўплаб кўтарма кранлар тайёрламоқдалар.

СУРАТДА: завод экспорт участкасида Болгария Халқ Республикаси, Жазоир ва Покистон учун 10 тонна оғирликда юк кўтарадиган кўтарма кранлар тайёрлаш пайти. Илғор ишчилардан А. Еганов, цех бошлиғи Н. Лисенко ва слесарь Н. Кобилянский ўртоқлар кранлардан бирини йиғмоқдалар.

●Халқ контроли амалда

ФУРСАТНИ БОЙ БЕРГАНЛАР

Смета қиммати 150 минг сўмни ташкил этадиган 104 ўринли ҳаммом биноси Чилонзор массивининг Оқтепа даҳасида 1963 йилнинг IV кварталида қурила бошланган эди. Бу объектни қуриш Тошкент шаҳар ижроия комитети капитал қурилиши бўйича Бош бошқармасининг буюртмасига кўра «Главташкентстрой»нинг 159-қурилиш трести зиммасига юклатилганди.

Трестнинг 13-қурилиш бошқармаси коллективи айби билан ҳаммом қурилиши ҳанузгача тамомланмади. Бу масала Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети мажлисларида бир неча марта кўриб чиқилди ва муҳокама қилинди.

Шаҳар Совети ижроия комитетининг сўнгги 1968 йил 23 мартдаги қарорида ҳаммомни март ойи охиригача фойдаланишга топшириш белгиланди. Бош пудратчи ташкилот — 13-қурилиш бошқармаси (бошлиғи Б. И. Вайнтруб, бош инженери Д. У. Жамилов ўртоқлар) ақалли объектда ўзига таалуқли ишни тўғри уюштира билмагани ва пудратчи ташкилотлар ишларини яхши ташкил этмагани учун объект ҳамон чалалигича турипти. Фақат ижроия комитетда бу масала энг охирги марта муҳокама этилгандан кейингина 13-бошқарма объектдаги ишларни тугатишга киришди. Шунда ҳам оз ишчи кучи ажратилди ва пудратчи ташкилотларга етарли даражада иш фронти тайёрлаб берилмади.

Тошкент шаҳар халқ контроли комитети томонидан текшириш ўтказилганда етарли даражада иш фронти бўлгани ҳолда объектда 7 киши ишлаганлиги маълум бўлди. Бу, албатта ачинарлидир. 1-монтаж ва 11-қурилиш бошқармалари, «Промвентиляция», «Промсвязьмонтаж» коллективлари ҳанузгача ҳеч қандай юмушни бажармаган.

Пудратчи ташкилот ҳисобланган 1-монтаж бошқармаси (бошлиғи Г. С. Литвинов) ишни ёмон ташкил этганлиги оқибатида объектдаги ишлар шу йилнинг 16 июлигача чўзилди.

Шаҳримизнинг Новомосковская кўчасидаги ҳаммом қурилиши эса 1967 йилнинг 1-кварталида бошланган. Бу объект планга кўра ўтган йилнинг 4-кварталида фойдаланишга топширилиши керак эди. Ваҳолонки, бош пудратчи ташкилот — 9-қурилиш тресги (бошқарувчиси Л. Я. Крайзман, бош инженери Асомов ўртоқлар) 50-қурилиш бошқармаси (бошлиғи С. Оганесян, бош инженери А. Ортиқов ўртоқлар) шу йилнинг 1 июлигача атиги 85 минг сўмлик иш бажарган. Ҳаммом биносининг умумий смета баҳоси эса 173060 сўмдан иборат.

Бош пудратчининг ёмон ишлаганлиги, шунингдек 4-монтаж бошқармаси (бошлиғи Ю. И. Зяблицев, 47-қурилиш бошқармаси (бошлиғи Бардадин), 3-қурилиш бошқармаси (бошлиғи И. В. Коршунов), 1-«Стройтермоизоляция» (бошлиғи Гараев) сингари бир қатор пудратчи ва кичик пудратчи ташкилотлар ишчилари ўзларига таалуқли юмушларни ўз вақтида адо этмаганликлари туфайли объектни фойдаланишга топшириш муддати кечиктирилди.

Қанчадан-қанча фурсатни бой бергандан кейингина бу объектни июль ойи ичида фойдаланишга топшириш ифодаланган янги график тузилди. 47-қурилиш бошқармаси бунинг учун барча зарур чора-тадбирларни амалга оширмоқда. Аммо бу муддат ҳам қўлдан бой берилиши турган гап.

М. ТУРОБОВ.

●ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ АМАЛДА

КАТТА ЎЗГАРИШЛАР

Комбинатимиз 1966 йилнинг июль ойидан бошлаб планлаштириш ва моддий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтиб ишлаяпти. Бу тадбирни амалга оширишдан аввал корхонанинг техника-иқтисодий кўрсаткичлари чуқур таҳлил қилинди, аниқланган камчиликларни бартараф қилиш бўйича тадбирлар белгиланди, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ҳажмини кўпайтириш имконини берадиган резервлар излаб топилди.

Комбинат янгича системага ўтиб ишлай бошлаганда йиллик план белгиланган, ярим йилликка эса якун ясалган эди. Шунинг учун ҳам биз юқори миқдорда моддий рағбатлантириш фонди ташкил қилиш мақсадида қўшимча оширилган мажбурият қабул қилдик ва янги имкониятларни қидирдик. Жумладан, цехларда кунлик ишлаб чиқариш унумдорлигини ошириш ва машина-механизмларнинг тўхтаб туришини қисқартириш эвазига гуруч ишлаб чиқаришни 730 тоннага, ун ишлаб чиқаришни 481 тоннага, аралаш ем ишлаб чиқаришни 900 тоннага кўпайтиришга эришдик. Бу бизга план бўйича олинаётган фойдани 22 минг сўмга кўпайтириш имконини берди.

Коллективимиз айниқса, 1967 йилда катта муваффақият билан ишлади. Бу йили белгиланган топшириқ 106,4 процент бажарилди ва меҳнат унумдорлиги белгиланганидан 5,5 процентга ошди. Моддий рағбатлантириш фондига пландаги 200,2 минг сўм ўрнига 265,5 минг сўм маблағ ажратилди.

Планлаштириш ва моддий рағбатлантиришнинг янги системаси давлат манфаати билан коллектив манфаатини узвий боғлаганини комбинатимиз мисолида кўрса бўлади. Ўтган йили пландан ташқари олинган 202,1 минг сўм маблағнинг 136,8 минг сўми давлат бюджетига, 65,3 минг сўми эса корхона фондига берилди. Комбинатимизда 1965 йилда ҳар бир ишчи ойига 90 сўмдан ҳақ олганди, 1967 йилда 107 сўмдан ҳақ олди. Бунга яхши ишлаганлиги учун тўланган мукофотлар кирмайди.

Янгича шароитда ҳар бир корхона фаолиятига ишлаб чиқариш фондларидан қандай фойдаланилаётганига қараб баҳо берилади. Шунинг учун ҳам асосий фондлардан тўла ва яхши фойдаланишни йўлга қўйиш мақсадида фондлар учун давлатга тўловлар тўлаб туриш йўлга қўйилди. Бизнинг саноатимизда асосий фондларнинг ҳар бир сўми ҳисобига товар маҳсулот ишлаб чиқариш асосий фондлардан фойдаланишда умумий кўрсаткич бўлиб хизмат қилади.

Комбинатимизда 1965 йилда ҳар бир сўм асосий фонд ҳисобига 19,6 сўмлик товар маҳсулот ишлаб чиқарилганди, 1967 йилда 24, 23 сўмлик товар маҳсулот ишлаб чиқарилди. Коллективимиз бу ютуққа ишлаб чиқаришга янги, анча такомиллашган асбоб-ускуналарни жорий қилиш, ортиқча асбоб-ускуналарни сотиб юбориш, янги ишлаб чиқариш участкалари барпо қилиш туфайли эришяпти.

Янгича шароитда кўпгина қийинчиликлар ҳам юз беряпти, албатта. Жумладан, ҳозир биз социал-маданий тадбирлар ва турар-жой фонди учун ажратилган маблағдан дуруст фойдаланолмаяпмиз. Шу фонд ҳисобидан қурилаётган маданий-маиший объектлар лойиҳа-смета ҳужжатлари ва зарур материаллар билан таъминланмаяпти. Ҳозирги тартиб бўйича материаллар учун фондлар планлаштирилмайди, планга киритилмаган лойиҳаларни тайёрлаб беришдан эса ҳар қандай лойиҳа ташкилоти бош тортади.

Шунингдек бизда ишлаб чиқаришни ривожлантириш фондидан фойдаланишда ҳам қийинчиликлар юз беряпти. Маълумки, корхонада ишлаб чиқаришни ривожлантириш фонди ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш, асбоб-ускуналарни қайта тиклаш, асосий фондларни янгилаш ҳамда транспорт воситалари сотиб олиш учун ишлатилади. Бизда эса ҳозир ишлаб чиқаришни ривожлантириш фондидан мана шу мақсадларда фойдаланиш учун имкон йўқ.

Планлаштириш ва моддий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтганимиздан кейин комбинатимизда раҳбар ходимларнинг иқтисодий ўқувини ташкил қилдик ва ишчилар ўртасида янгича планлаштиришнинг афзалликлари тўғрисида кенг тушунтириш ишлари олиб бордик. Эндиликда ишчиларимиз ва инженер-техник ходимларимиз, хизматчиларимиз қандай кўрсаткичлар учун қанча миқдорда мукофот олишлари, корхона фонди нималар ҳисобига пайдо бўлиши ҳақида тўла тушунчага эга.

Комбинат маъмурияти касаба союз ташкилоти билан биргаликда ишчи ва инженер-техник ходимларни мукофотлаш бўйича низом тайёрладилар. Бизда асосий ишлаб чиқариш цехлари бўлган тегирмон, аралаш ем ва гуруч цехларининг ишчилари реализация топшириқларини бажарсалар ва маҳсулот сифатини яхшиласалар мукофотланадилар. Юкларни ортиш ва туширишда банд бўлган ишчилар эса кунлик нормаларини ошириб бажарсалар ва юк ташиётган машиналарнинг ортиқча туриб қолмаслигини таъминласалар; ремонтчилар эса кундалик ва жорий ремонтни ўз вақтида сифатли қилиб бажарсалар мукофот пули оладилар.

Корхонамизда умуман йиллик иш якунлари учун ишчи ва инженер-техник ходимларга мукофот берилаётганда комбинатдаги иш стажи эътиборга олинади. Стажига қараб туриб, неча кунлик иш ҳақи миқдорида мукофот олиши белгиланади.

1967 йил натижалари бўйича биз 271 кишини мукофотладик. Комбинатда кўпдан бери ишлаб келаётган айрим тажрибали ишчилар 200 сўмгача ва ундан ортиқ мукофот пули олдилар. Масалан, слесарь Кондрашов 168 сўм, смена мастери А. Ғуломов 180 сўм, ишчи А. Арисцеев 141 сўм, Ососкова 168 сўм, мастер Н. Каюков 224 сўм мукофот олди.

Йиллик иш якуни учун мукофот берилаётганда биз йил давомида меҳнат интизомини бузган кишиларни айбининг қандайлигига қараб туриб 25 процентдан 100 процентгача мукофот пулидан маҳрум қиламиз. Бу тадбир корхонада меҳнат интизомини мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда.

1967 йилда ишлаб чиқариш суръатларини тезлаштириш билан бирга меҳнатни илмий ташкил қилиш плани ва илмий-техника жамияти аъзоларининг таклифи бўйича кўпгина ташкилий-техника тадбирларини амалга оширдик. План топшириқларининг ошириб бажарилишида ва техника-иқтисодий кўрсаткичларнинг яхшиланишида ишчи ва инженер-техник ходимлар киритган рационализаторлик ва ихтирочилик таклифлари ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлди. Ўтган йили комбинатда 39 та рационализаторлик ва ихтирочилик таклифи ишлаб чиқаришга жорий қилинди.

Янгича шароитда юксак муваффақиятларга эришишимизда социалистик мусобақа авж олдирилганлиги ҳам ўз самарасини бермоқда. Корхонамизда цех ва бригадалар, айрим ишчилар ишлаб чиқариш суръатларини тезлаштириш, маҳсулот сифатини яхшилаш бўйича ўзаро беллашиб қувонарли натижаларни қўлга киритяптилар.

Комбинат хўжалик юритишнинг янги системасига ўтганидан кейин корхонада ташкил қилинадиган социалистик мусобақанинг янги низомини ишлаб чиқиш мумкин бўлди. Шу низомга мувофиқ корхонадаги мусобақада биринчиликни қўлга киритган цехга кўчма Қизил байроқ билан бирга мукофот пули, иккинчи ўринни олган цехга эса фақат мукофот пули бериладн. Ҳам моддий, ҳам маънавий стимуллардан самарали фойдаланиш корхонада социалистик мусобақани янада юқори босқичга олиб чиқиш имконини бермоқда.

Икки йил планлаштириш ва моддий рағбатлантиришнинг янги системасида ишлаш мобайнида коллективимиз партия томонидан мамлакат халқ хўжалигида амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳот меҳнаткашларнинг турмуш фаровонлигини ошириш, саноатимизни тез суръатлар билан ривожланишига ёрдам беришига тўла ишонч ҳосил қилди.

Айни вақтда комбинатимиз коллективи В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги шарафига ўзаро социалистик мусобақани авж олдиряпти. Корхонада ярим йиллик учун белгиланган топшириқлар деярлик ҳамма кўрсаткичлар бўйича ошириб бажарилди. Азамат коллективимиз келгусида ҳам янгича шароит яратган имкониятлардан самарали фойдаланиб, зиммадаги вазифани шараф билан бажаришга ҳаракат қилади.

К. И. СУЛИКАЕВ,
4-ун комбинати директорининг экономика ишлари бўйича ўринбосари.

ҚАРДОШЛИК АЛОҚАЛАРИ

●

МЕҲМОНЛАРИМИЗ

Олдимизда Франциядан келган мактуб турибди. «Франция—СССР» ассоциациясининг саёҳатлар бўлими миллий секретари М. Вошпресс чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар қилувчи Ўзбекистон жамиятига халқларнинг бир-бирларини тушунишга жамиятнинг қўшаётган муносиб ҳиссаси учун самимий миннатдорчилик изҳор этади.

Совет Иттифоқига ташриф буюрувчи француз ассоциациясининг активлари сони йилдан-йилга ошиб бормоқда. Масалан, 1965 йили 4200 француз СССР меҳмони бўлган бўлса, 1967 йили меҳмонлар сони 6 минг кишини ташкил этди.

Шуни таъкидлаш керакки, француз меҳмонлари мамлакатимизга СССР халқларининг маданий ва бадиий ёдгорликлари ёхуд «экзотикаси» билан танишишгагина келмайдилар. Балки, шу билан бирга уларни совет кишиларининг ижтимоий ва сиёсий ҳаёти ҳам жуда қизиқтиради.

«Болаларнинг боғча, ясилиларга қандай жойлашгани, улар пионер лагерларида қандай ҳордиқ чиқараётгани, совет кишиларига қандай медицина хизмати кўрсатилаётгани ҳам бизни жуда қизиқтиради» деб ёзади М. Вошпресс.

Ўзбекистонимизда ҳозир француз туристлари меҳмон бўлиб турибди. Биз француз дўстларимизнинг ўзларини қизиқтирган саволларига батафсил жавоб олишларига ишонамиз.

Р. САЛИМОВ,
Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи Ўзбекистон жамиятининг референти.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ. Тошкент шаҳарини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан таъминловчи Оржоникидзе районидаги Ленин номли колхоз деҳқонлари шаҳар меҳнаткашларига йил бўйи сабзавот етказиб бериб турадилар. Булар асосан колхознинг теплица хўжалигида етиштирилади. Қисқа муддатда фақат теплица хўжалигининг ўзидагина шаҳарликларга 30 тоннага яқин сифатли помидор етказиб берилди.

СУРАТДА: колхознинг янги теплицаси.

Ҳ. Ҳайитмуҳамедов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ЁШЛАР ШИЖОАТИ

159-қурилиш трестига қарашли 53-қурилиш бошқармаси ишчиларининг кўпчилигини ёшлар ташкил этади. Улар ВЛКСМнинг 50 йиллик юбилейини меҳнатда муносиб совғалар билан кутиб олиш мақсадида қурилиш ишлари суръатини жадаллаштирмоқдалар.

Бошқарма бинокорлари йил бошидан бери экскаватор ремонти заводининг янги цехини, Жомий кўчасида тамаки фабрикасининг уч қаватли биносини, Тошкент Давлат университетининг студентлар шаҳарчасидаги асосий корпусини пардоздан чиқардилар.

Сентябрь ойида эса студентлар шаҳарчасида қад кўтарган маданий-оқартув техникумининг беш қаватли биноси фойдаланишга топширилади. Ҳозир бинода сўнгги пардозлаш ишлари олиб бориляпти.

МЕҲНАТДА ШАРАФЛАНГАН

«Главташкентстрой»нинг транспорт бошқармасига қарашли 4-автобаза коллективи пешқадамлардан ҳисобланади. Автомобилчилар шаҳримиз қурилишларига турли хил бинокорлик материалларини ўз вақтида етказиб бериб, ойлик ва квартал планларини доимо ортиғи билан адо этмоқдалар.

Автобаза қошида учта автоколлона бўлиб, уларда 274 та турли маркали ағдарма ва оғир юк ташувчи машиналар бор. Бу машиналардан унумли фойдаланган коллектив ярим йиллик юк ташиш планини 111 процент, юк обороти бўйича 112,8 процент бажарди. Пландаги 1 миллион 385,4 минг ўрнига 1 миллион 565,3 минг сўмлик иш бажарилди.

Улкан коллектив сафидаги бригадалар ўзларига бириктирилган объектларни керакли қурилиш материаллари билан ўз вақтида таъминламоқдалар.

Айниқса, бу борада коммунистик меҳнат бригадасидек шарафли ном эгаларидан коммунист Борис Михайлов бошчилигидаги 16 кишилик руль соҳибларининг бажараётган ишлари таҳсинга лойиқдир. Бригада аъзоларидан Владимир Лаврин, Виктор Коренченко, Александр Галеев ва бошқалар ойлик планларини 130—136 процентдан бажариб, ҳамкасбларига намуна бўлмоқдалар.

Коллективда ўзларининг ҳалол меҳнатлари билан донг таратган илғорлар кўп. Ю. Железнов, В. Никульшинков, Б. Родинлар раҳбарлигидаги бригада аъзолари ҳам социалистик мусобақада пешқадамлик қиляпти.

Меҳнатсевар машина ҳайдовчилар ўзлари хизмат қилаётган 2,6-темир-бетон буюмлари заводи, Ҳамза станцияси, Қўйлиқ карьери ва бошқа объектларда намунали ишлаб иш вақтидан унумли фойдаланганликлари учун ярим йил давомида 36,5 тонна бензин, 91,8 тонна мойлаш материаллари тежаб давлатнинг 5 минг 344 сўмини иқтисод қилдилар.

БЕШ ЙИЛЛИК ИЛҒОРЛАРИ

Булардан ташқари рационализаторлардан участка бошлиғи Э. Эмирсолиев, токарь А. Пашнин, аккумуляторчи В. Мерченков ва бошқа илғорларнинг киритган таклифлари натижасида меҳнат унумдорлиги 1,5 баравар ортди. Бунинг эвазига автобаза биринчи ярим йил давомида 3 минг 912 сўм маблағни тежаб қолди.

Дарҳақиқат, қаерда кадрлар билан ишлаш, меҳнат интизоми яхши йўлга қўйилган бўлса ютуқ ҳам шу ерда бўлади. Аҳил коллектив биринчи кварталда қўлга киритилган транспорт бошқармасининг кўчма Қизил байроғини ҳамон қўлда сақлаб келмоқда. Бу ютуқларнинг қўлга киритилиши хўжаликдаги 32 коммунист ва 18 комсомол аъзосининг ташаббускорлик билан қилган меҳнатларининг самарасидир.

Коллективнинг бу йилги режалари улкан. Улар шаҳримиз қурилишлари учун 3 миллион 165 минг тонна бинокорлик материалларини етказиб беришлари керак. Буни яхши англаган ҳар бир ишчи-хизматчи ўз вазифасини адо этиш учун тинмай меҳнат қилмоқда.

— Меҳнаткаш шофёрларимиз, — дейди автобаза планлаштириш бўлимининг бошлиғи Евгения Дмитриевна Панфилова, — иш соатидан унумли фойдаланиш ҳамда авариясиз ишлаш, ёнилғини тежаб-тергаб сарфлаш учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Улар йил охиригача пландан ташқари 47,8 минг тонна юкни тегишли объектларга элтиб бериш мажбуриятини олишган.

Шу кунларда пешқадамлар зиммадаги мажбуриятни шараф билан адо этиш, меҳнат унумдорлигини ошириш, беш йилликнинг учинчи йилини юқори меҳнат кўрсаткичлари билан якунлаш иштиёқида фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Э. ТЎЛАГАНОВ.

СУРАТДА: қисқа муддатда бунёд этилган «Марказ-5» кварталининг Энгельс кўчаси томонидан кўриниши.

М. Нуриддинов фотолари.

525

НАВОИЙ МАКТУБИ

Машҳур адиб ва олим С. Айний улуғ мутафаккир шоир Алишер Навоий ҳақида ўзи излаб топган, тадқиқ этган ноёб ва кам ўрганилган материалларни доимо халққа ва илмий жамоатчиликка биринчи бўлиб етказиш орзусида бўлганди. Шундай асарлардан бири «Ҳожи Фазли Девон ва Хожа Абдулло марварид (Бойқаро вазирлари)га Алишер Навоийнинг мактуби»дир. Адибнинг бу ижтимоий публицистик характердаги насрий мактуби ҳақиқатдан ҳам ўзбек ва форс-тожик адабиётининг ажойиб намунаси ҳисобланади. Устод Садриддин Айнийнинг таъкидлашича, уни (мактубни-М. Ҳ.) Алишер Навоий вазирлик мансабидан четлашгандан кейин ёзган. «Бу мактуб, — деб ёзади С. Айний,—бир тавсиянома, тўғриноғи, у (Алишер Навоий—М. Ҳ.) ўз шогирдларига берган бир сиёсий идора дастурламали — қўлланмаси эди». Алишер Навоийнинг қимматли ва пурҳиммат бу мактуби форс-тожик тилида саъж билан ёзилган бўлиб, С. Айнийнинг 1926 йилда Москвада нашр этилган «Намунаи адабиёти тожик» («Тожик адабиётидан намуна») номли антологиясида биринчи бўлиб эълон қилинган эди. Буюк Алишер Навоийнинг ватанпарварлик ва гуманистик ғоялари билан тўлиб-тошган чинакам ижтимоий ва фалсафий характерга эга бўлган мазкур мактубини бироз қисқартирилган ҳолда қуйида ўзбекчасини ўз таржимамизда келтирамиз.

«Азиз биродар ва дилбанд фарзандларга муштоқона саломдан сўнг маълум бўлсинки, инсон мансаб ва катталикка мойилдир, нафс тийилмайди ва онг ўша мақсадга эришиш фикри билан банд бўлади. Мансабнинг хосияти ғафлатни кучайтиради, шоҳ илтифоти эсни йўқотадиган шароб. Бундай кишида халойиқнинг иши кўп бўлади, лекин бу кишининг ҳушёр бўлиши қийин. Агар, баъзан ақл мадад қилиб, ўзига келса ҳам, ҳалиги шароб кайфи ўз ҳолига қўймайди. Кайфда эса, фалакнинг уч олувчанлиги ва ғаддорлиги, мулк яратувчининг адолати ҳоким эканлиги қандай қилиб унинг хотирига келсин. Қудрат ва мансабнинг бақоси ва унинг даврининг вафоси йўқ. Дўстлар унинг расвогарчиликларидан шарманда, душманлар эса унинг қабиҳ ишларидан ханда. Танишларнинг ул номаъқулчиликларда боши қуйи ва хафа, бегоналар эса, ул жиннилиқдан таажжуб ва ҳайронда.

Шундай экан, соғлом нафс ва тўғри ақл ўзини ҳалигиндай мастлар билан беҳуш қилмаслиги, худбинлик ва худпарастликка берилмаслиги ҳамда мазлумлар дардига дармон бўлиши зарур. Бу ҳолатнинг барчаси бу нодон фақирнинг бошидан ўтган ва буларнинг ҳеч биридан баҳраманд ва огоҳ бўлган эмас. Ҳозирча барча камчиликларини англаган билан фойдаси йўқ. Чунки фалак уларнинг ҳаммасини йиғиштириб кетди. На пушаймон қилиб, оҳ чеккандан фойда бору, на ҳасрат чекиб ёш тўкқандан.

Байт:

То тавонистам,
надонистам-чи буд,
Чу бинонистам,
натонистам-чи суд?!

(Яъни: Қўлимдан келганда билмас эдим, нима бўлганин. Билгач эса қўлимдан келмади-энди не фойда?!).

Сизларга ҳазрати ҳақ субҳонаҳу ва таолло бу давлат ва мартабани карам қилиб подшоҳга яқин бўлиш саодатини иноят қилган экан, илтимос шуки, ўзни ғурур ва ғафлатга йўлатмасалар ва дунёу охират ўкинчига қолмасалар ва мазлумлар ишини марҳамату яхши сўз билан битирсалар, қўпол сўзлар билан кўнгли яра дарвешлар юрагини тирнамасалар ва ширин сўзлар билан дарвешлар юрагидаги жароҳатга малҳам ёқсалар. Ҳар ишда самимийлик, тўғриликни одат қилсалар ва қилмишларига яраша жазо олишни, қиёматда шармисор бўлишни ўйласалар давлат, раият ва сипоҳ тузуклигини гарави бўлган тўғри сўзни қўрқмасдан гапирсалар. Ёмон кирдикорлардан инсон нималарга йўлиқишларини унутмасалар ва ўзларини, худо кўрсатмасин, ғуруру шароб билан масту беҳуш қилмасалар. Дунё моли учун бир-бирлари билан олишмасалар, нафс қийналганда сабр ва чидам паноҳига қочсалар; подшоҳ манфаати амалга ошмагунча ўз манфаатларини ўйламасалар, оллоҳнинг буюрганини қилиш керак бўлганда, подшоҳ манфаати учун иш қилмасалар, мулойимлик ва ҳикмат билан арз қилиб, оллоҳнинг ёрдами билан ул ишдан қутулсалар. Кичикларга шафқат қилиб, тенгдошлари билан муроса қилсалар, катталарни улуғлаб, ҳурмат қилсалар. Вассалому ало ман иттаба-ал-худо (тўғри йўлдан борувчига тинчлик бўлсин)».

Мажид ҲАСАНОВ,
ЎзССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

СУРАТДА: польшалик астроном Николай Коперникка Варшавада ўрнатилган ёдгорлик.

ПЕДАГОГ МАСЛАҲАТИ

СОФДИЛЛИК

Софдиллик нима? Софдиллик — ошкора ва самимий муносабат, виждонсизлик эса бекитиқча, зимдан муносабат демакдир. Агар боланинг олма егиси келиб, буни у ошкора айтса, бу —софдиллик бўлади. Агар бола бу истагини сир сақласа-ю, лекин олмадан воз кечмаса, балки уни ҳеч кимга кўрсатмай олишга уринса, бу —виждонсизлик бўлади. Агар она бу олмани болага бошқа болалардан яширинча берса, ҳатто бегона болалардан яширинча берган тақдирда ҳам, она бу болани нарсаларини бекитиқча оладиган қилиб тарбиялаган, демак, виждонсиз қилиб тарбиялаган бўлади.

Рўзғорда ҳар нарсани бекитиш, бекитиқча олиш, шахсий хўжаликни сир сақлаш, бекитиқча овқат бериш, айрим тансиқ овқатларни бекитиб олиб қўйиш—буларнинг ҳаммаси виждонсизлик туғила бошлашига сабаб бўлади. Бола каттароқ бўлгандагина нимани сир сақлаш фойдали эканини тушуниши, яъни душманлардан ва ғанимлардан сир сақлаш керак бўлган махфий нарсани ёки умуман ҳар бир одамнинг шахсий сири бўлиб қолиши керак бўлган нарсани фарқ қиладиган бўлиши керак. Кичкиналик вақтида боланинг сири қанчалик кам бўлса, унинг тарбияси шунчалик яхши бўлади.

Ота-оналар болаларининг софдил бўлишларини диққат билан кузатиб боришлари керак. Улар ҳеч нарсани боладан атайин яширмасликлари керак, шу билан бирга, болани ҳеч нарсани, ҳатто, агар бу нарса қулфланмасдан, бекитилмасдан кўз ўнгида ётган бўлса ҳам, сўроқсиз олмасликка ўргатишлари керак. Ҳавас келтирадиган ҳар хил нарсаларни атайин кўз ўнгига қўйиб, болани уларга парвосизлик билан, очкўзлик қилмай қарашга ўргатиш керак. Ҳавасини келтирадиган очиқ-сочиқ нарсаларга кўз олайтирмай, бу хилда парвосизлик билан қараш одатини болада жуда ёшлигидан бошлаб тарбиялаш керак. Лекин оилада ҳамма нарса очиқ-сочиқ бўлиб, нарсаларнинг боши-кетига етиб бўлмайдиган, нималарнинг қаерга қўйилганлигини ҳеч ким билмайдиган тартибсизлик ҳам бўлмаслиги лозим.

Болада нимани хоҳласа, шуни ўзбошимчалик билан олиш одати, худди ана шундай тартибсизлик орқасида пайдо бўлади, албатта; бола қўлига нима тушса, ҳеч кимга бир оғиз айтмасдан, у нарса билан хоҳлаганини қиладиган бўлади, шундай қилиб, у виждонсизлик қилишга одатланади. Агар сиз болага, бирон нарса сотиб олиб келишни топширган бўлсангиз, сотиб олиб келган нарсасини ва ортиб қолган пулни албатта, текширинг, софдиллилик болада то қатъий одат бўлиб қолмагунча, шундай қилинг. Бундай текширишларни жуда ҳам назокат билан қилмоқ керак.

Ота-оналарнинг диққатини шу нарсага яна бир марта жалб қилиб ўтамизки, болани жуда кичкиналигидан бошлаб, виждонли қилиб тарбиялаш лозим.

Ҳурматли ота-оналар, улуғ рус мутафаккири Белинскийнинг «ҳаёт ҳам, мамот ҳам, нажот ва ҳалокат ҳам тарбиядандир», деган қимматли васиятига доимо амал қилишимиз лозим.

Ж. ИСМОИЛОВ,
республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи.

СУРАТДА: халқ чолғу асбоблари оркестри мақомлар ижро этмоқда.
М. Нуриддинов фотоси.

ШИНГИЛ ҲИКОЯ

МАКТУБ

Баҳор. Ерга илк нур шокилалари ёйилмоқда. Кечаги ёмғир пана-пастқамларда яшириниб қолган қорларни ҳам сув қилиб оқизади. Ойлаб нафаси бўғилиб ётган замин энди баҳузур атрофга ҳаво-буғ таратаяпти.

Дала бўйлаб бораётган қиз лойга ботган этигини зўрға кўтариб босар эди. Куртаклар дудоғида эрка табассум оташи теккан бўлсада, дала ўсмирлик кийимини кийганича йўқ.

Бирдан у тўхтади. Энгашиб, бамисоли чақалоқдай кулиб турган бойчечакни узиб олди ва ихтиёрсиз ҳидлади. Қизиқ, нега ҳусн да аъло-ю, ҳидда нуноқ?

Қиз атрофга нигоҳ ташлади. Ҳеч кимса чалинмади кўзига. Лол тикилган қизнинг хаёл ипини нима торт қилади экан?! Ё она табиат рухсорими?! Балки, қалбидаги ширин туйғудир?

Йўқ, уни тўхтатиб, бир зум хаёлини ушлаган нарса бутунлай ўзга. Ўтган йили, худди ана шу навбаҳорда, унга илк дафъа очилган жажжи чечакни, суюклиси совға қилувди. Лекин ҳозир у йироқда — армияда.

Қиз чечакка нафис боқиб, бир қарорга келгандай шитоб билан илдам кетди. Уйга келиб гулни конвертга солиб, жондан азиз ёрига жўнатди. Бу, қизнинг ёзса адо бўлмас маъноли мактуби эди. Сармаст қиз фикрини бирдан-бир нарса чулғади: «Сўлмасдан олармикан у? Олади, албатта олади!»

Назрулла ШОДИЕВ.

Ямин ҚУРБОН

РАВШАН ДИЛНИ ДОҒ ЭТАР

(АИТИШУВ)

— Бай-бай, чақди, бай-бай-бай!!
— На чақди, ҳай, айланай?
— Иғвогар, эҳ, иғвогар,
Чақди мисли чаёндай!!
— Ола қарға ғоқ этар,
Димоғини чоғ этар.
Бетинг куйгур иғвогар
Равшан дилни доғ этар.
— Гўё бўлиб кўзу қош,
Биргалашиб еяр ош;
Олиб юриб мўлжалга,
Пайтини топиб отар тош.
— Кўринишдан сутдир у,
Аслан қора дуддир у.
Мева дарахт тагига
Тушган мисли қуртдир у.
— Кунда минг бор туллайди,
Ортингдан гап чулғайди.
Ичиб туриб тузингни,
Тузлиғингни булғайди.
— Сув ичгай дил мардлардан,
Ул ҳолиси гардлардан.
— Юз бургай эл жирканиб
Қалби чиркин дардлардан.

ҒАШИМ КЕЛУР

Аёз келса ёз куни дил ғашланар, ёр-ёр, дил ғашланар,
Сатангларга жирканиб кўз ташланар, ёр-ёр, кўз ташланар.
Енгил қизу йигитлар хўп олифта, ёр-ёр, кўп олифта,
Қарасангиз ортидан: бир қолипда, ёр-ёр, бир қолипда.
Йигит қайси, қиз қайси, пайқаш қийин, ёр-ёр, пайқаш қийин,
Гангитишар кийишиб чалкаш кийим, ёр-ёр, чалкаш кийим.
Сочлари курк товуқдек ҳурпаяди, ёр-ёр, ҳурпаяди,
Ажаблансанг, лаб буриб хўмраяди, ёр-ёр, хўмраяди.
Бошқа биров ёримга рашким келур, ёр-ёр, рашким келур,
Сатангларни кўрсамо ғашим келур, ёр-ёр, ғашим келур.
Бурундаги сўгалга ўхшар улар, ёр-ёр, ўхшар улар,
Ҳар нарсага ўхшатиб ҳамма кулар ёр-ёр, ҳамма кулар.

ҚУВНА

Қувна, қувна, эрка қўзим, Дилдора қувна,
Эл қатори сенга ғам-дард бегона, қувна!
Гуллар атрин сочар еллар, атрофинг чаман;
Бир мен эмас, кўкда кун ҳам парвона, қувна!
Қувна, қувна, қора кўзим, қалбим зиёси,
Қувна, жоним, сенга оқур меҳрим дарёси.
Кел, ўргулай, кўкка чиқсин кулгинг садоси,
Дил боғимда мангу сўлмас гул-лола, қувна!
Ҳаёт кўрки фарзанд эрур, фарзанд ифтихор,
Фарзанд ила кимнинг кўнгли эмас гулбаҳор?!
Улғайгину эллар аро топгил эътибор,
Дўмбоққинам, меҳрибондур замона, қувна!

МЕҲРИБОНИМ

Парвонамсиз мунчалар ҳам
Узмасам ҳам ҳали қарзим.
Изларингиз арзир ўпсам
Пойингизга этиб таъзим:
Онажоним,
Хуш забоним,
Қалби офтоб
Меҳрибоним.
Сочларимга оқ тушса ҳам,
Бўталоғим, деб суясиз;
Гоҳ сафардан сал кечиксам,
Қайда қолди, деб куясиз:
Онажоним,
Хуш забоним,
Қалби офтоб
Меҳрибоним.

Сиз киприг-у, мен эсам — кўз,
Асрадингиз ғуборлардан;
Пок дилларга бўлиб чин дўст,
Ҳазер айлаб ағёрлардан!
Онажоним,
Хуш забоним,
Қалби офтоб
Меҳрибоним.
Тупроқ олсам, олтин бўлди
Заҳматингиз оросидан;
Юрар йўлим ойдин бўлди
Ўт меҳрингиз зиёсидан:
Онажоним,
Хуш забоним,
Қалби офтоб
Меҳрибоним.

КЕЛАЁТИР

Эй райҳон-у жамбулларим,
Таратинг хуш ифорингиз;
Эй, қумри-ю булбулларим,
Сайранг чертиб дуторингиз!
Қирқ кокилин, зар кокилин
Чулғонтириб келяпти ёр.
Қалб дарёсин тинч оқимин
Тўлғонтириб келяпти ёр.
Чеҳрасида тонг зиёси,
Тонг мисоли, тенгсиз сулув!
Кўзларида ноз, ибоси
Нозларидан дилда ғулув!
Яйра кўнгил, қомати дол,
Сўзлари бол келаётир;
Ҳур ҳаётим ҳуснига хол,
Кулган иқбол келаётир!

Аёлларни қадимдан заифалар деб аташади. Уларнинг жисмоний кучини эътиборга олганда, бу тўғри фикр. Чиндан ҳам Власов, Жаботинский сингари паҳлавонларни улар орасидан қидириб тополмаймиз... Лекин масалани демографик нуқтаи назардан олиб қараганда, аксинча, эркакларни заиф дейишга тўғри келади.

ЭРКАКЛАРНИ ЭҲТИЁТ ҚИЛИНГ

Б. Урланис, иқтисод фанлари доктори

Эркакларнинг «заифлиги» улар туғилиши биланоқ рўёбга чиқади. Ўзингиз ўйлаб кўринг. 1966 йили мамлакатимизда 2 миллион 175 минг ўғил туғилган бўлса, шундан 63 мингтаси бир ёшга етмаёқ оламдан ўтди. Яъни, янги туғилган ҳар минг ўғил боладан 29 таси ўлди. Ўша йили 2 миллион 66 минг қизалоқ туғилиб, шундан 48 мингтаси, яъни ҳар мингтасидан 23 таси бир ёшга бормаёқ ўлди. Бу рақамлар орасида жиддий фарқ бор! Ахир, дунёга эндигина келган ўғлон ичкилик ичмаса, чекмаса, совет соғлиқни сақлаш системасининг ҳамма афзалликларидан тенгқурлари-қизалоқлар билан баббаравар фойдалансалар-у, нега умрлари қисқа бўлади. Ахир, онаизор ўғлонига қизалоғи билан баббаравар муносабатда бўлади-ку!

Эмизикли ўғил болаларда ўлиш миқдори нега кўп? Чамаси, бунинг сабабини инсоният вужудга келгандан буён ўтган юз минг йиллар мобайнида аёл организмининг биологик жиҳатдан ҳаётга чидамлилиги билан изоҳлаш мумкин. Негаки, аёл кишининг ҳаёти эркакларга нисбатан насл сақлашга кўпроқ керак бўлади.

Хўп, биология билан баҳслашиб ўтирмайлик. Катта ёшдаги эркакларнинг тенгқур аёлларга нисбатан яшаш нисбати қандай? Бу соҳада ҳам эркаклар нозиклик қилади. Бундан бир неча ой муқаддам СССР Марказий Статистика Бошқармаси группалар ва ёшлар бўйича яшаш ҳақидаги маълумотни эълон қилди. Ундан маълум бўладики, 15-19 ёш ўртасида ўсмирлар ўртасидаги ўлиш коэффициенти шу ёшдаги қизларникидан икки баравар ортиқ. Ёш ўтиши билан бу фарқ ҳам оша боради. 25-29 ёшлардаги эркаклар орасида ўлиш коэффициенти шу ёшдаги аёлларникидан икки ярим баравар юқори! Ундан кейинги ёшларда ҳам эркакларнинг бу борадаги кўрсаткичи икки баравар юқори бўлиб боради.

Бунда ҳам биологиянинг кароматги бормикин-а? Йўқ, энди ўзимизга боғлиқ бўлган сабаблар таъсирида рўй беради бу воқеалар.

Бундан 306 йил илгариёқ ўғил болалар қизларга нисбатан 6 процент кўп туғилиши маълум бўлган эди. Афсуски, бу қимматли устунлик болалик, ўсмирлик ва ёшлик йилларида йўқола боради. 20-24 ёшларга бориб йигитларнинг миқдори қизларга тенглашиб қолади. Кейин эса аёллар «устунлиги» бошланади. Сўнгги аҳоли рўйхатига кўра, 20-24 ёшдаги аёллар шу ёшдаги эркакларга нисбатан 240 мингта кўп, 25-29 ёшдагилар эса 350 мингта кўпдир. Кейинги ёшларда бу фарқ яна ҳам тез ўса боради.

Катта ёшдаги эркаклар билан аёлларнинг миқдори тенг бўлганида, ҳаётимизнинг ҳамма соҳаларида қандай самарали натижаларга эришган бўлардик.

Бу самаранинг иқтисодий жиҳатини олиб кўрайлик. Ҳар йили боланинг мактабда ўқиши юз сўмга, олий ўқув юртида ўқиши минг сўмга, кийим-боши, овқати, тарбияси беш юз сўмга тушади ва ҳоказо. Мана шу харажатларни жамлаб кўрганда кишининг ишга киргунча бўлган даврида сарфлаган маблағни «капитал» деб олсак, меҳнат фаолиятида келтирган фойдасини шу капиталнинг қайтармаси деса бўлади.

Буржуа сиёсий иқтисодида ҳамма нарса пул билан ўлчанади, капиталистик мамлакатлардаги жуда кўп экономистлар одамларни ҳам халқ мулкининг бир қисми деб ҳисоблайдилар ва аҳолининг умумий қийматини пул билан ҳисоблайдилар. Ҳозирги замон америка экономистлари эса ҳатто янги туғилган боланинг ҳамма фазилатларини ҳам бир долларгача аниқлик билан ўлчайдилар.

Инсон ҳаётини пул билан ҳисоблаш ғирт бемаънилик бўлиб, ғоят бебаҳо инсон қадр-қимматини ерга уради. Инсон «капитал» эмас. Унинг ўзи «капитал» яратади. У меҳнати билан ўзига ҳайкал қуради—хотира қолдиради.

Инсон бутун меҳнат фаолияти давомида ўз қўли билан уй-жой ва заводлар қуради. Трактор ё станок бошқариб, халқни ҳамма зарур нарсалар билан таъминлайди. Бу билан у меҳнат фаолияти бошлангунча сарфланган маблағни қайтаради. Бу кишининг ҳаёти бутун жамиятнинг ғамхўрлиги билан қуршаб олиниши керак. Эркак киши меҳнат фаолиятининг бутун давомида аёлларга нисбатан ҳаётини икки-икки ярим баравар ортиқ сарфлайди. Бу нарса мамлакат халқ хўжалигига қанчалик зарар келтиришини ҳисоблаш қийин иш эмас.

Эркаклар орасида ўлишнинг кўплиги оила нуқтаи назаридан қараганда ҳам озмунча кулфат келтирмайди. Оила эркак, хотин, болалардан иборат бўлиши керак. Агар оилада она ёлғиз болалари билан қолса, оила аъзоларининг нормал яшаши жиддий бузилади. Бева аёллар фақат кинофильм ва спектаклларда хушчақчақ кўринишади. Уларнинг хурсандчилик қилишига ҳеч қанақа асос йўқ. Иккинчи марта турмуш қуриш имконияти уларда катта эмас. Ахир ўзимиз ҳам биламиз-ку, бева эркаклардан кўра бева аёллар кўпчиликни ташкил этади. Чунки, хотинидан айрилган эркак, одатда, тез орада уйланади. Эридан ажралиб қолган аёл эса иккинчи турмуш қуриш учун анча қийинчиликларга дуч келади. Бунда асосан эркаклар билан аёллар ўртасидаги нисбат катта роль ўйнайди. Айниқса, ёши ўтиб қолган ва бола-чақали бева аёлларга қийин.

Шундай қилиб, эркакларнинг аёларга нисбатан кўпроқ ўлиши юз минглаб оилалар бахтига зомин бўлади. Юз минглаб аёллар нормал ҳаёт кечириш ҳуқуқидан маҳрум бўладилар.

Баъзи кишилар уруш бунда ҳал қилувчи роль ўйнади, деб ўйлашлари мумкин. Лекин бу фикр унчалик тўғри эмас. Ҳозирги 42 ёшгача бўлган эркакларнинг деярли ҳаммаси Улуғ Ватан урушида қатнашгани йўқ. Шунга қарамай, 30-40 ёшлардаги эркаклар орасида ўлиш коэффициенти аёлларга нисбатан анча юқори. Демак, бунда гап уруш ва унинг оқибатларида эмас экан. Бутун гап шундаки, биз аёлларга нисбатан эркакларнинг соғлиғини сақлашга жуда кам эътибор берамиз.

Лоақал консультацияларни олиб кўринг. Аёллар консультациялари бўлгани ҳолда, эркакларники йўқ. Нега энди? Бутун мамлакатда эркаклар консультацияларини ҳам кенг миқёсда ташкил этиш лозим деб ўйлайман. Бундай консультацияларнинг вазифаси нималардан иборат бўлмоғи керак?

Бирничидан, [illegible] бахтсиз [illegible] ни оли[illegible] йўл[illegible] га қўй[illegible]. Чунки, ода[illegible] лардан [illegible] кўпроқ халок [illegible].

Иккинчидан ичкиликка ва чекишга қарши кураш олиб борилиши зарур. Ичкилик эркаклар орасида ўлишнинг юқори бўлиши сабабларидан биридир. Ичкиликка қарши курашни шунинг учун ҳам кучайтириш зарурки, аҳолининг даромади ўсган сари ичкилик истеъмол қилиш ҳам кўпаяпти. Масалан, 1960 йилдан 1967 йилгача ўтган етти йил мобайнида ичкилик сотиш аҳолининг ўсишидан юқори бўлди. Бундай аҳвол билан келишиб бўлмайди. Ичкилик экономикамизга катта зарар келтиради, жамиятимизга зарар келтиради, оилаларга нифоқ солади, ажралишларни кўпайтиради. Ичкилик эркакларнинг саломатлигига ёмон таъсир этиб уларни хаста қилади, жигарини касаллайди, нормал юрак ҳаракатини бузади. Ичкиликка қарши актив кураш олиб бориш, болаларни ёшлигиданоқ ичкиликка нафрат руҳида тарбияламоқ зарур.

Чекиш ҳам эркак организмига жиддий зарар келтиради. Шунга қарамай, тамаки чекиш бизда жуда ўсиб бораяпти. Ўсмирлар ўртасида чекишнинг авж олаётгани бизни айниқса ташвишлантирмоқда. Кейинги йилларда папирос ва сигареталар сотиш шу қадар кўпайиб кетдики, чекувчи ва чекмайдиган эркакларни бирга қўшиб ҳисоблаганда кунига ҳар эркак бошига бир пачкадан тўғри келмоқда. Демак, эркаклар кунига бир пачка папирос билан кифояланиб қолмаётирлар. Чекишнинг ниҳоятда кўпайиб кетганлиги ўпка раки ва бошқа касалликлардан ўлишни кўпайтирмаслиги мумкин эмас. Бу касалликларнинг ҳаммаси папирос чекишдан келиб чиқади. Бунга қарши курашни «тамакининг зарари» ҳақидаги суҳбат билан эмас, балки таъсирлироқ тадбирлар кўриш воситаси билан олиб бориш керак.

Биз таклиф этаётган эркаклар консультацияларида эркакларга хос бўлган касалликларнинг олдини олиш ва даволаш, шу жумладан уларнинг жинсий ҳаётига ва сексуаль потологиясига оид масалалар бўйича иш олиб борилмоғи даркор. Бу консультацияларда эркаклар ўзлари танлаб олган касбга лаёқатлими ё йўқми эканлигини ҳам ўрганиш лозим. Бунда уларни вақти-вақтида текширишдан ўтказиб туриш керак бўлади.

Бизда врачларнинг жуда катта кўпчилиги (аниқроғи, бешдан тўрт қисми) хотин-қизлардир. Демак, эркакларнинг саломатлиги хотин-қизларимизнинг қўлида экан. Бу ҳол эркаклар ҳаётини муҳофаза қилишнинг нақадар муҳимлигини тўлиқроқ тушуниш имконини беради. Ахир, эркакларнинг ҳаммасини авайлаб сақласак, ҳамма қизларимиз ўзларининг ҳаёт йўлдошларини топиб олган ва кўп йигитларимиз ҳатто қайлиққа муҳтож бўлиб қолган бўлар эдилар.

Ўртача яшаш миқдори жиҳатидан ҳам хотин-қизлар устун даражададир. Мамлакатимизда эркакларнинг ўртача умр кўриши 66 йил бўлса, аёлларники 74 йил: фарқ 8 йил билан ўлчанади! Орамиздаги фарқнинг катталигини қаранг-а...

Агар биз бу фарқни саккиз йилдан тўрт йилга қисқартирганимизда ҳам бутун халқимизнинг ҳаёти учун жуда қулай имкониятлар туғилган бўлар эди.

Биз техника инсон ҳаётининг ҳамма соҳаларига зўр куч билан кириб бораётган даврда яшаяпмиз. Балки ҳозир 1969 ва 1970 йилларда эритилиши лозим бўлган ҳамма маъданлар ер қаъридан қазиб олинган бўлса ажабмас. Уларнинг бир қисмидан юз минглаб машиналар ишлаб чиқарилиши турган гап. Бу машиналарни асосан эркаклар бошқаради. Техника воситаларининг ҳар бир қўлланилиши баъзи қийинчиликларни келтириб чиқаради. Бу техника хавфсизлиги масаласидир. Техника хавфсизлигини юксак даражага кўтармоғимиз керак. Шундай қилганимизда эркакларни улар ҳаётининг энг қимматли даврида асраб қолган бўламиз.

Революциямиз хотин-қизлар ва болаларга ғоят катта қулайликлар яратиб берди. Улар катта эътибор ва ғамхўрлик билан қуршаб олинганлиги туфайли аёллар ва болалар ўртасидаги ўлиш жуда камайиб кетди.

Эркакларнинг узоқ умр кўриши ҳам анча ўсди. Лекин бундан ҳам кўпроқ умр кўриш мумкин бўларди. Шунинг учун ҳам аёлларга мурожаат қилиб: «Аёллар, эркакларни эҳтиёт қилинг, чунки улар ҳам инсониятнинг гўзал ва ажойиб намояндаларидирлар... Келинг, ёшини яшаб, ошини ошаган кампиршолар билан бирга бобокалонларимиз ҳам ҳаёт гаштини суриб юришсин. Ҳозирги вақтда улар бувижонларимизга нисбатан анча кам», деймиз.

«Литературная газета»дан қисқартиб олинди

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 3-бет
30 ИЮЛЬ, 1968 Й.

Жаҳон ойнаси

ЁЛҒИЗ ОДАМЛАР ВА ДАҲШАТ МАМЛАКАТИ

(Америка француз кўзи билан)

Бундан бир қанча вақт илгари Париждаги журналистлар тайёрлаш Марказидан икки француз бир-биридан мустақил равишда Америка Қўшма Штатларига келишди. Франциядаги газета ва журналлар эгаларининг васийлигидаги бу Марказ буржуазия матбуоти учун малакали кадрлар тайёрлайди.

Французлардан бири «рағбатлантириш» тарқасида «Халқаро матбуот институти» томонидан таклиф этилган эди. Бу «институт» Америкада чиқаётган энг реакцион «Ридерс дайжест» журнали томонидан тузилган ва АҚШнинг йирик монополиясига тобе эди. Иккинчи француз давлат департаментидан таклифнома олди. Қисқа қилиб айтганда иккала меҳмон ҳам ўз хўжайинларининг шартсиз ишончига сазовор эдилар. Улар ғайрат билан, кўзларини кенг очиб, ён дафтарларини қўлларига ушлаганларича сафарга чиқишди...

Қўшма Штатлар бўйича узоқ давом этган саёҳатлар, америкаликлар билан бўлган юзларча учрашув ва суҳбатлардан қандай таассуротлар олишди улар? Бу таассуротларнинг мағзи Марказ бюллетенининг кейинги сонларидан бирида баён этилган.

Мана Лоран Шенар. У кўп нарсаларни кўрди ва кўплар билан учрашди. Журналист «америкача турмуш усули» ҳақида тўла аниқ фикрга келди. Бу фикр унчалик оптимистик эмас. «Американликларнинг теран руҳсизлиги, ҳамда ахборотларнинг йўқлиги ёки сохталиги туфайли юзага келган сиёсий бефарқлик мени ҳайратда қолдирди. Ўртача америкалик чет эллардаги воқеалар ҳақида жуда оз нарсани билади. Ҳа, бу уни қизиқтирмаса ҳам керак. Америкаликнинг маънавий дунёси маҳаллий миллатчилик руҳи қоришиб кетган расмий шовинизм сиёсати доирасида торайиб қолган. Унга америкача турмуш усули ҳозирги замоннинг ҳамма ёвузликларининг давосидир деб уқдиришди».

«Ахборотларнинг йўқлиги», «Сохта ахборотлар», «Жоҳиллик», «Атрофдаги ҳаётга бефарқ қараш» — француз журналистининг бу мулоҳазалари жуда қаттиқ. Бироқ улар жуда асослидир.

АҚШда айни шундай аҳвол ҳукм суради ва айни шу аҳвол Америка ҳукуматининг хавфли оқибатлар келтириб чиқарадиган сиёсий йўл тутишига сабаб бўлмоқда. Худди ана шу шароитда «матбуот озодлиги» концепцияси тўла равишда бузилди ва ахборот хизматидан фақат ҳукмрон синфлар манфаати, яъни саноат ва молия капитали манфаатлари учунгина фойдаланмоқдалар.

Кўпчилик америкаликлар ўзларининг ва ўз мамлакатларининг келажак тақдирига тааллуқли бўлган масалаларни мутлақо тушунмайдиган бир шароитда «демократия» тушунчасининг ўзи қандай маънога эга бўлиши мумкин ахир?».

Давлат департаментининг таклифи билан АҚШни олти ҳафта давомида ўрганган Жерар Карейрон ҳам изтиробга тўлиб қайтди. Сўзни унинг ўзига берайлик: «Йигирма беш минг километр, ўн етти йирик шаҳар, баъзан чарчатадиган аммо ҳамиша қизиқтирувчи юзлаб суҳбатлар. Мана шу кишиларнинг портретлар галереясидан фақат баъзи шахсларни кўрсатиб ўтаман:

Артур, ёш, ғайратли негр студенти, негрлар ҳаракатининг активи. Мен у билан «иссиқ ёз»нинг қизғин кунларидан кейин учрашдим. Биз учрашган тор кўчада витриналар ҳали ҳам синиқ ҳолда эди, остин-устин қилинган темир ва ғиштлар ётарди. Ўткинчиларнинг қатъий юзлари эса ҳозиргина тинган душманлик бўрони ҳақида маънодор гапирарди...

Мана иккинчи бир портрет. Бу пуштаналик Ку-Клукс-клан» «аждари»дир. У мен билан учрашмоқ учун ўзининг даҳшатли кийимини атайин кийиб олган эди. У ақли заиф боладек қувониб менга «оригинал» пресс-папьени — «вьетконглик»нинг шиша идишда спиртланган қулоғини (америкаликлар Жанубий Вьетнамни озод қилиш учун курашувчиларни шундай атайдилар. Ред) кўрсатди.

Ниҳоят мана Янги Орлеаннинг округ прокурори Жем Гаррисон портрети. 1963 йил ноябрь кунларидан бирида Далласда ҳақиқатда қандай воқеа рўй берганини ана шу киши айтиб бериш учун уринмоқда. Мен унинг сўзига қулоқ солар эканман эҳтимол бу саволга бундан бир неча кун илгари Хьюстонда (Техас штати) бир нефть миллиардерининг қизи жавоб берган бўлса керак, деб ўйлардим. У менга: «Энг муҳими отам олдида Кеннеди номини тилга олманг, бу сўз унга ҳақоратли сўздек эшитилади...» деб пичирлаган эди.

Мен мой тегиб ифлосланган «Хиппи»лардан тортиб «Форд-моторс» бирлашмасининг озода кийинган вице-президентларигача, Чикагонинг Вест-Сайд районидан тортиб — бу ерда каламушларнинг тишлаб олиши нималигини негр болалари яхши билишади — Мичиган кўлининг ялаб тозалангандек ҳашаматли соҳилларигача ёнма-ён бораётган икки Американи кўрдим ва улар қачон бўлса ҳам учрашармиканлар, деб ўз-ўзимдан сўрадим?...

Ёнма-ён бораётган икки Америка... Ҳа худди ана шундай! Аммо бу Вашингтон сиёсатдонлари, Пентагон генераллари, Херст газеталари ва вьетнамликларнинг қулоқларини коллекция қилувчилар зўр бериб рад этаётган синфий кураш эмасми ахир!

ЖАН-МОРИС ЭРМАН,
француз журналисти.
(АПН).

Шаҳарнинг Куйбишев районидаги «зангори экран» ательеси мутахассислари район меҳнаткашларига намунали маиший хизмат кўрсатмоқдалар. Шу ателье қошида ташкил этилган ремонт бўйича буюртмалар столи ҳафтада 6 кун ишлайди. Бундан ташқари ҳафтанинг барча куни бу ерда навбатчи радиомеханиклар меҳнаткашлар хизматида бўладилар.

СУРАТДА: ательенинг моҳир радио механиги Николай Манис навбатдаги буюртмани тузатиш устида ишламоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

Катта Сочида кўпгина санаторийлар, туристик база ва меҳмонхоналар қурилиб, фойдаланишга топширилмоқда. Яқинда бу ердаги Адлер шаҳарчасида тўққиз қаватли «Горизонт» меҳмонхонаси фойдаланишга топширилди. У 396 ўринли бўлиб, ресторан, дам олиш заллари бор.

СУРАТДА: Адлердаги янги «Горизонт» меҳмонхонасининг кўриниши.

Б. Клипиницер фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

ҲОДИСА

Қизча қутқарилди

Одатдаги июль кунларидан бири. Шаҳар ободонлаштириш бошқармасининг ходими Мўмин ака Сотиболдиев Салор ёқалаб келарди. Мана, Собир Раҳимов номли кинотеатр биноси яқинидаги таниш кўприк. Бу ерда сув айниқса шиддатли оқади. Мўмин ака гирдоблар ҳосил қилиб, зўр куч билан оқаётган сувга тикилиб туришни севарди. Бу сафар ҳам шундай қилди.

...Аммо тўсатдан қаттиқ қичқириқ овози унинг хаёлини бўлиб юборди. Қирғоқ ёқалаб сочлари тўзғиб кетган бир аёл келар, қўлларини сувга узатганча алланималар деб қичқирарди. Мўмин аканинг кўзи сув юзида бир кўриниб, бир ботиб кетаётган болага тушди.

Шунда у ўйлаб турмасдан, ўзини сувга отди. Гирдоб уни ҳам тортиб кетабошлади. Лекин бу орада у қизчани ушлаб олишга эришди ва бир қўллаб суза бошлади. Бир неча минутдан сўнг у қизчани сувдан олиб чиқди.

Олти яшар Марғуба Насимованинг онаси Мўмин акага қандай қилиб миннатдорчилик изҳор этишни билмас, Мўмин ака эса ўз инсоний бурчини бажара олганидан мамнун эди.

Л. ПАРПИЕВ.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

БОЛГАРИЯ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ БЎЙЛАБ

Софиядаги Васлий Левский номидаги стадион 70 минг томошабинга мўлжалланган. Ёшлар ва студентларнинг IX жаҳон фестивалини очилиш тантаналари мана шу стадионда бошланди.

БТА_АПН фотоси.

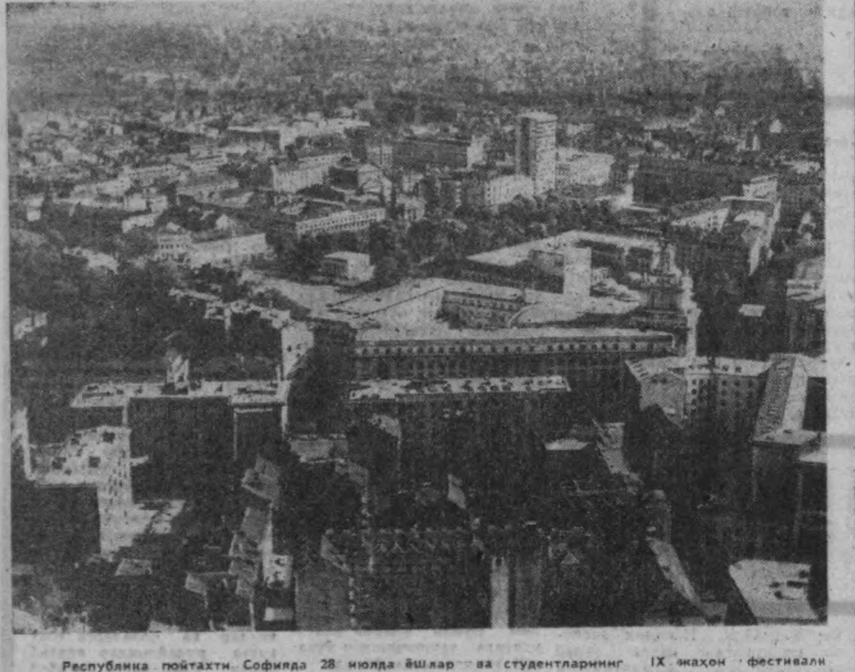

Республика пойтахти Софияда 28 июлда ёшлар ва студентларнинг IX жаҳон фестивали очилди.

СУРАТДА: ана шу ёшлар форуми ўтаётган София шаҳрининг маркази.

БТА_АПН фотоси.

СУД ЗАЛИДАН

БЕЛИ ОҒРИМАГАН НОНХЎР

Икром Ортиқов бозордан нарига кетмайдиган бўлиб қолди. Унинг иши эндан кузатилаётганидан бехабар эди. Ниҳоят бозорда 950 килограмм саримсоқ пиёзни бошқа шаҳарда сотиш учун тайёрлаб қўйганида қўлга тушди.

— Саримсоқни қаердан олдингиз?

— Ўзимники, «Назарбек» совхозида деҳқончилик қилганман, — дея жавоб берди у жамоат тартибини сақлаш ходимларига.

Унинг Университет кўчаси, Боғ проездидаги 4-уйида саримсоқ тугул оддий пиёз ҳам йўқ эди. «Назарбек» совхози дирекцияси хўжаликда бундай одам ишламаслиги, деҳқончилиги ғирт ёлғонлиги ҳақида справка берди.

Аммо Ортиқов яна бўш келмади. Қандай бўлмасин бу сафар ҳам сувдан қуруқ чиқишга ҳаракат қилди. У чайқовчилиги учун олдин ҳам икки марта судланганлиги маълум бўлди.

Ниҳоят яқинда овровларнинг нонини туя қилиб текин бойлик орттираётган чайқовчи устидан жиноий иш қўзғалди. Икром Ортиқов Октябрь район халқ судининг ҳукми билан 4 йил озодликдан маҳрум қилинди.

Ҳ. ҲАКИМОВ.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4-68

30 ИЮЛЬ, 1968 Й.

А. С. ПУШКИН НОМЛИ МАДАНИЯТ ВА ИСТИРОҲАТ БОҒИДА

30 ИЮЛДА

Ўзбекистон ва Туркманистон ССР ҳамда Қорақалпоғистон АССР халқ артисти

КОМИЛЖОН ОТАНИЁЗОВ

раҳбарлигида ва иштирокида

ТУРКМАНИСТОН ССР ТОШАУЗ ОБЛАСТИ

АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИНИНГ

КОНЦЕРТИ

Қатнашадилар: Туркманистон ССР да хизмат кўрсатган артист

Мадкарим ҲОФИЗ БОБОЖОНОВ

Бутуниттифоқ ёшлар фестивалининг лауреатлари — Миновар ЗАРИПОВА, Гавҳар МАТЕҚУБОВА ва бошқалар.

Программада: ўзбек куйлари, ашула ва рақслари.

Кеч соат 9 да бошланади.

Билетлар кундуз соат 12 дан бошлаб сотилади.

РАДИО

30 ИЮЛЬ
СЕШАНБА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 «Ўзаро текширишдан сўнг» деган эшиттириш (русча). 18.10 1. Т. Хренников. Скрипка ва оркестр учун концерт. 2. Р. Чедрин. «Шўх лапарлар» оркестрига ёзилган концерт. **18.40** Спорт эшиттириши (ўзбекча). **19.20** СССР халқларининг куйлари. **20.00** «Ёшлик» радиостанциясининг программаси. **20.30** Ёшлик қўшиқлари. **21.00** Халқаро мавзуларда суҳбат (ўзбекча). **21.10** Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кечки концерт. **22.20** «Чонар қўшиқлари» деган музикали эшиттириш. **22.40** «В. И. Ленин ҳақида ҳикоялар». Л. Сайфуллина. «Ленин ҳақида қисса» (ўзбекча). **23.15** Лирика кечаси (ўзбекча).

31 ИЮЛЬ
ЧОРШАНБА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.15 Тонгги концерт. **7.40** Кувноқ қўшиқлар. **8.25** Ўзбек халқ куйлари. **9.30** Оркестр куйлари. **9.50** Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш (тожикча). **11.15** В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан «КПСС — Совет жамиятининг раҳбар кучи» деган суҳбат (ўзбекча). **11.25** Классик қўшиқлар. **12.15** Музикали танаффус. **13.30** Севги қўшиқлари. **16.10** Д. Шостаковичнинг «1905 йил» деган 11-симфонияси ҳақида эшиттириш. **16.50** «Правда» газетасининг обзори (ўзбекча). **17.00** «Музикали Тошкент». радиожурнали (русча). **18.00** «Иқтисодий ислоҳот олимлари» деган эшиттириш (русча). **18.10** Герман ва К. Молдобасанов «Куйручун» балетидан сюита. **18.40** Спорт эшиттириши (русча). **19.20** Қозоқ куйлари. **20.00** «Индустрлашган Ўзбекистон» радиожурнали. **20.30** ФУТБОЛ «ПАХТАКОР» — «ДИНАМО» Минск). **21.15** Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кечки концерт. **22.20** Нодир ёзувлар (ўзбекча). **22.40** Шеърият кечаси (ўзбекча). **23.15** Кечки концерт.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ ЯНГИ БИНОДА

қуйидаги вазифаларда ишлаш учун

ҳар хил ишчилар, саҳна ишчилари, бухгалтер, кассир инкассатор, билет тарқатувчиларни

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Адрес: Уйғур кўчаси, 2-уй. кадрлар бўлими.

ТЕЛЕВИЗОР

30 ИЮЛЬ
СЕШАНБА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.55 Эшиттиришлар программаси. **Ўзбек тилида: 19.00** Ёзувчилар — болаларга. Паризод Муҳаммадёрова. **Рус тилида: 19.30** Телевизион янгиликлар **19.45** Кўҳна саноатнинг навқиронлиги. **20.00** «Қисқа учрашувлар». Бадиий фильм. **21.35** Эшиттиришлар программаси. **Ўзбек тилида:** Телевизион янгиликлар. **21.55** В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан. «Туркистон коммунистларининг В. И. Ленин билан ёзишмалари». **22.15** Алишер Навоий туғилган куннинг 525 йиллиги олдидан. Алабий меросимиз ойнаижаҳонда. **22.45** «Комилжон Отаниёзов». Суҳбатли концерт.

31 ИЮЛЬ
ЧОРШАНБА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.55 Эшиттиришлар программаси. **19.00** ФУТБОЛ. «ПАХТАКОР» (Тошкент) — «ДИНАМО» (Минск). Танаффус вақтида телевизион янгиликлар. **20.45** Ўзбек тилида телевизион янгиликлар.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

21.00 Рангли телевидение программаси. **22.15** Музикали календарь саҳифалари. **22.30** «Вакт» информацион программаси. **23.00** Волейбол бўйича СССР — Япония командалари ўртасидаги халқаро учрашув. **00.40** «Неварам йўқолди». Қўғирчоқ фильм. **01.00** Ёшлар ва студентларнинг Софиядаги IX жаҳон фестивали кундалиги. **02.50** Фақат фактлар, эшиттиришлар программаси. **03.00** Москва эшиттиришларининг охири.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

18.55 Эшиттиришлар программаси. **Рус тилида: 19.00** Болалар учун «Опаси Алёнушка ва укаси Иванушка» Мультфильм. **19.10** «Здоровье» Илмий-оммабоп эшиттиришлар программаси.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

19.45 Эшиттиришлар программаси. **19.50** Телевизион янгиликлар. **20.00** Ёшлар ва студентларнинг Софиядаги IX жаҳон фестивалида сузиш ва сувга сакраш бўйича мусобақаларининг филмали.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

21.00 Маргарэта Писляру ва Луки Маринеску куйлайдилар. **Ўзбек тилида: 21.40** Беш йиллик — муддатидан илгари. **21.55** «Хоразм ҳаволари». Концерт. **22.30** Врач маслаҳати.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

31 июль кеч соат 7 яримда Совет Иттифоқи биринчилиги учун

«ДИНАМО» (Минск) — «ПАХТАКОР» (Тошкент) командалари ўртасида

ФУТБОЛ

КИНО

30 ИЮЛДА

ҚИШКИ БИНОДА

Унутилмас — САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

Деразангни қоққанида ёмғиру шамол — «ЧАЙКА», «ВОСТОК» (кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда, 1-залда).

Изланиш — «СПУТНИК» (жуфт соатларда, 2-залда).

Антигона — «МИР» (кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Жунгли — «ФЕСТИВАЛЬ».
Изланиш — «ХИВА».
Деразангни қоққанида ёмғиру шамол — НАВОИЙ номли.

31 ИЮЛЬ ВА 1 АВГУСТДА

Унутилмас — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Деразангни қоққанида ёмғиру шамол — «ЧАЙКА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (1-залда, тоқ соатларда).

Изланиш — «СПУТНИК» (2-залда, жуфт соатларда).

Дарахт бир ерда кўкаради — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Жунгли — «ФЕСТИВАЛЬ».
Изланиш — «ХИВА».
Деразангни қоққанида ёмғиру шамол — НАВОИЙ номли.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 31/VII да Кулги кечаси, 1/VIII да Гули сиёҳ, 2/VIII да Қари қиз.

КИРОВ РАЙПИШЧЕТОРГИГА

сотувчилар, кассирлар, ишчилар, фаррошлар

КЕРАК

Ҳамда 8-10 ҳажмида маълумотли йигит ва қизларни савдо қошидаги мактаб-магазинга қабул қилади ва сотувчилар қилиб тайёрлайди. Ойига 45 сўм дан 54 сўмгача стипендия берилади.

Ўқиш муддати 3 ойдан 6 ойгача.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, А. Толстой кўчаси, 6 уй, кадрлар бўлими.

БИЗНИНГ АДРЕС: ТЕЛЕФОНЛАР

Тошкент шаҳар, Дзержинский кўчаси, 15-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ.

Коммутатор — 33.02.49 дан 33.02.58 гача, редактор ўринбосарлари — 33.29.33, 33.29.09; масъул секретарлар — 33.27.22; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари, шаҳар хўжалиги бўлимлари — 33.29.42; саноат, қурилиш ва транспорт бўлими — 33.27.03; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 33.29.55; хатлар ва оммавий ишлар, физкультура ва спорт бўлимлари — 33.29.70; фан ва олий ўқув юртлари, иллюстрация бўлимлари — 33.27.57; ахборот бўлими — 33.65.57; эълонлар бўлими — 33.81.42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Индекс 64579.

Нашр. № 2512. Р. 10198.